

Nr 274.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, m. m.; given Stockholms slott den 26 april 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* godkänna härvid fogade förslag till kungörelser

1) om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8),

2) om ändrad lydelse av 7 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652) samt

3) om ändrad lydelse av 49 § folkskolans avlöningsreglemente den 30 juni 1942 (nr 619);

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlösningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8).

Härigenom förordnas, *dels* att 52 § 4 mom., 7 mom. 5 punkten och 12 mom., 58 § 1 mom. 3 punkten, 2 mom. 3 punkten, 3 mom. 4 punkten och 4 mom. 3 punkten, 60 § 5 mom. 1 punkten samt 66 § 2 mom. civila avlösningsreglementet den 4 januari 1939 ävensom rubrikerna till 49 § 5 mom. och 52 § 4 mom. skola erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår, *dels* att nuvarande föreskrift i 49 § 5 mom. reglementet skall upptagas under beteckningen 3. samt att i sistnämnda moment skola tilläggas två nya punkter, betecknade 1. och 2., av nedan angivna lydelse, *dels* att i 54 § reglementet skall närmast efter 1 mom. införas ett nytt moment, betecknat 1 a mom., av nedan angivna lydelse, *dels* ock att 61 § reglementet skall upphöra att gälla.¹

49 §.

5 mom. Fångvårdsanstalterna.

Vikariatsersättning och vikariatslön i vissa fall.

1. Vid bestämmande av vikariatsersättning och vikariatslön enligt de i 21 § angivna grunderna skall så anses, som om överläkarbefattning tillhörde lönegraden närmast över den, i vilken befattningen är placerad. Utan hinder av vad sålunda stadgas skall dock för förste läkare, som bestrider vikariat å överläkarbefattning, placerad i lönegraden A 27, vikariatsersättningen utgöra 60 öre för dag räknat.

Tjänstebostad m. m.

2. Överläkare äger utan hinder av föreskrifterna i 42 och 44 §§ åtnjuta fri tjänstebostad med bränsle, om sådan finnes anordnad, ävensom fri elektrisk belysning, där tillgång härtill finnes, dock med skyldighet för överläkaren att själv bekosta armatur och lampor. Jämte de närmare föreskrifter, som äro eller varda meddelade rörande tjänstebostads begagnande, skola dock även beträffande överläkare gälla de i 43 § meddelade bestämmelserna angående avträdande av tjänstebostad samt upplåtande av utrymme i bostaden för vikarie eller efterträdare.

Därest överläkare på grund av sjukdom av sådan art, att han finnes för framtiden till tjänstgöring oförmögen, åtnjutit tjänstledighet under längre tid än ett år i följd, skall han vara skyldig att, efter fångvårdsstyrelsens

¹ Senaste lydelse av 49 § 5 mom. och 58 § 3 mom. 4 punkten, se 1943:474, av 52 § 7 mom. 5 punkten, se 1941:453, av 58 § 1 mom. 3 punkten, 2 mom. 3 punkten och 4 mom. 3 punkten, se 1945:447, av 66 § 2 mom., se 1944:377, samt av övriga författningsrum, se 1939:272.

beprovande, avstå från den honom tillkommande bostaden och övriga här ifrågavarande naturaförmåner mot kontant ersättning till det belopp, som Kungl. Maj:t finner skäligt.

Kan bostad in natura icke beredas överläkare, äger han uppbära kontant *hyresersättning* med belopp, som fastställles av Kungl. Maj:t.

3. Mottager tjänsteman — — — av fångvårdsstyrelsen.

Vissa naturaförmåner.

52 §.

4 mom. Statens skolor tillhörande harna- och ungdomsvården.

1. Chef, tillika läkare, vid statens skola för själsligt abnorma manliga elever är skyldig att utan särskild ersättning tillika vara psykiatrisk rådgivare åt inspektören för skolorna tillhörande barna- och ungdomsvården. Han är ock pliktig att mot ersättning, som av socialstyrelsen godkännes, stå till förfogande såsom läkare vid Stockholms stadsmissions skolhem och yrkesskola för själsligt abnorma flickor.

Viss tjänstgöringsskyldighet för chef, tillika läkare.

2. Vid bestämmande — — — lönegraden A 29.

Vikariatsersättning och vikariatlön i visst fall.

3. I 1 punkten — — — finner skäligt.

Tjänstebostad.

4. Mottager tjänsteman kost in natura eller verkställles vid vederbörande skola tvätt för tjänstemans enskilda räkning, har han att härför erlægga ersättning genom avdrag å avlöningen i enlighet med bestämmelser, som meddelas av socialstyrelsen.

Vissa naturaförmåner.

7 mom. Statens sinnessjukhus.

5. Överläkare äger — — — eller efterträdare.

Därest överläkare — — — finner skäligt.

Kan bostad in natura icke beredas överläkare eller prävar Kungl. Maj:t lämpligt med hänsyn till viss överläkares tjänstgöringsförhållanden eller av andra dylika orsaker att sådan bostad icke beredes överläkaren, äger han uppbära kontant *hyresersättning* med belopp, som fastställles av Kungl. Maj:t.

För annan — — — dettas verksamhetsområde.

Vad i — — — är fråga.

Tjänstebostad m. m.

12 mom. Länsstyrelserna.

1. Landssekreterare och landskamrerare i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län äga uppbära *avlöningsförstärkning* med 1 000 kronor för år. Kungl. Maj:t äger bestämman, huru med avlöningsförstärkningen skall förfaras, då landssekreterare eller landskamrerare i något av nämnda län åtnjuter tjänstledighet, under vilken han är skyldig vidkännas tjänstledighetsavdrag.

Avlöningsförstärkning.

Varder landssekreterare eller landskamrerare, som äger uppbära avlöningsförstärkning, utan eget förvållande förflyttad till annan tjänst inom samma

eller lägre lönegrad, skall han bibehållas vid den avlöningsförstärkning han före förflyttningen ägt åtnjuta.

Vikariats-
ersättning
och vikari-
atslön. 2. I fråga om vikariatsersättning och vikariatslön vid sådant landssekreterar- eller landskamrerarbefattning, som i 1 punkten avses, skola gälla de särskilda föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Reglering av
avlönings-
förstärkning. 3. Innehavare av sådant landssekreterar- eller landskamrerarbefattning, som i 1 punkten avses, är pliktig att vid eventuell uppflyttning av befattningen i högre lönegrad underkasta sig minskning i eller upphörande av avlöningsförstärkning.

54 §.

1 a mom. Konjunkturinstitutet.

Viss tjänst-
ledighet. Professorn och chefen för konjunkturinstitutet äger, utöver honom tillkommande semester under i 11 § angivet antal dagar, under 45 dagar årligen åtnjuta tjänstledighet för bedrivande av vetenskaplig forskning med rätt att under tjänstledigheten uppbära oavkortad lön.

58 §.

Affärsdrivande verk.

1 mom. Postverket.

Vissa tjänste-
mäns åter-
gång till
tidigare inne-
havd befatt-
ning. 3. På därom gjord ansökning äger Kungl. Maj:t medgiva, att tjänsteman, vilken förordnats såsom byråchef i lönegrad C 7, postdirektör, postsparbankschef eller överdirektör men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat innehaft ordinarie befattning inom sistnämnda lönegrad.

Därest så — — — ordinarie tjänster.

2 mom. Telegrafverket.

Vissa tjänste-
mäns åter-
gång till
tidigare inne-
havd befatt-
ning. 3. På därom gjord ansökning äger Kungl. Maj:t medgiva, att tjänsteman, vilken förordnats såsom avdelningsdirektör, distriktschef, förrådsdirektör, verkstadsdirektör, verkstadsöveringenjör, överdirektör eller överingenjör men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat innehaft ordinarie befattning inom nämnda lönegrad.

Därest så — — — ordinarie tjänster.

3 mom. Statens järnvägar.

Vissa tjänste-
mäns åter-
gång till
tidigare inne- 4. På därom gjord ansökning äger Kungl. Maj:t medgiva, att tjänsteman, vilken förordnats såsom distriktschef, förrådsdirektör, verkstadsdirektör, verkstadsöveringenjör, överdirektör eller överingenjör men vilkens för-

ordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varit innehaft ordinarie befattning inom nämnda lönegrad.

Därest så — — — ordinarie tjänster.

4 mom. Statens vattenfallsverk.

3. På därom gjord ansökning äger Kungl. Maj:t medgiva, att tjänsteman, vilken förordnats såsom avdelningsdirektör, driftchef, driftdirektör, förrådsdirektör, kanaldirektör, kraftverksdirektör eller överingenjör men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varit innehaft ordinarie befattning inom nämnda lönegrad.

Därest så — — — ordinarie tjänster.

60 §.

5 mom. Tjänstebostad m. m.

1. a) Landshövding äger — — — omständigheter bestämmas.

Vid landshövdingens tillträde till sin tjänst skall för honom avsedd bostad, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar, genom statens försorg vara försedd med möblering för högst fyra till representation avsedda rum samt med andra inventarier för representationsändamål.

Underhållet av möblering, som genom statens försorg anskaffats, bekostas av statsverket, i den mån skada icke uppkommit genom vårdslöshet eller försummelse från bostadsinnehavarens sida. Andra av staten anskaffade inventarier skall landshövding överlämna till efterträdaren i det skick, vari de mottagits.

b) Landshövding skall — — — varda meddelade.

c) Därest landshövdingens — — — kunna ske.

d) Beträffande bostadslägenhetens — — — Kungl. Maj:t bestämmas.

e) Landshövding eller — — — eller efterträdare.

66 §.

2 mom. Tjänsteman, å — — — reglementet, nämligen:

under 2 *avd.*: — — — 8 kap. 49 § 5 mom. 2 punkten, 50 § 5—7, 9 och 11 punkterna — — — ävensom 64 § 5 mom.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1946.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av 7 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652).

Härigenom förordnas, att 7 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 skall erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår.¹

7 §.

3 mom. För den, som tillträder beställning tillhörande löneplan Mb, skall, där sådant är för beställningshavaren förmånligare än en löneklassplacering i enlighet med föreskrifterna i 5 § 1 mom., vid bestämmandet av begynnelselön och tidpunkt för löneklassuppflyttning så anses, som om beställningen tillträts vid den tidpunkt, då beställningshavaren under sammanlagt sju år innehaft fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet eller enligt beslut, meddelat med stöd av 1 mom., skall för där avsett ändamål anses hava innehaft sådan fast anställning. Med tid för innehavd fast anställning såsom manskap må ock, efter prövning av vederbörande regements- (likställd) chef, jämsställas tid för sådan tjänstgöring såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktig, vilken fullgjorts efter det beställningshavaren innehaft fast anställning såsom manskap.

Såsom förutsättning för tillämpning av vad nu stadgats skall gälla, att beställningshavaren varit eller enligt bestämmelserna i nästföregående stycke skall anses hava varit i en följd fast anställd såsom manskap från den i samma stycke avsedda tidpunkten.

Fast anställning — — — i anställningstiden.

Har i — — — skolat hänföras.

Denna kungörelse länder till efterrättelse från och med den 1 oktober 1944.

¹ Senaste lydelse se 1945: 449.

F ö r s l a g

till

kungörelse om ändrad lydelse av 49 § folkskolans avlöningsreglemente den 30 juni 1942 (nr 619).

Härigenom förordnas, att 49 § folkskolans avlöningsreglemente den 30 juni 1942 skall erhålla ändrad lydelse på sätt av det följande framgår.

49 §.

Uppehålles tjänst med full tjänstgöring av lärare, vilken åtnjuter tjänste- Pensionerade
pension av statsmedel enligt för folk- och småskollärare gällande bestäm- lärare.
melser, skall *dagavode* utgå med

14 kronor för lärare, som tjänstgör i folkskola, och

10 kronor för lärare, som tjänstgör i småskola, i mindre folkskola eller som biträdande lärare.

Är avståndet mellan den pensionerade lärarens bostad och den skola, vid vilken tjänstgöringen fullgöres, minst två mil, räknat efter farbar väg, skall till läraren utöver angivna dagarvode utgå särskild ersättning med fyra kronor för dag.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1946.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 april
1946.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, manskapsavlöningsreglementet och folkskolans avlöningsreglemente, m. m. Departementschefen anför därvid följande.

1. Särskilda förmåner åt befattningshavare, som efter omplacering från en stationerings- eller förläggningssort till en annan icke kunnat anskaffa familjebostad å den nya stationerings- eller förläggningssorten.

Enligt kungörelsen den 15 juni 1944 (nr 382) angående ersättning för flyttningskostnad åt vissa statens befattningshavare — vilken kungörelse äger tillämpning å ordinarie och extra ordinarie befattningshavare, vilka äro underkastade civila avlöningsreglementet, civila icke-ordinariereglementet, militära avlöningsreglementet eller militära icke-ordinariereglementet, samt å fast anställt manskap, för vilket manskapsavlöningsreglementet gäller — äger befattningshavare vid flyttning åtnjuta ersättning bland annat för s. k. dubbelhyra. Har befattningshavaren nödgats hyra ny bostad för tid, innan flyttningen verkstälts, och har han för samma tid vidkänts hyra jämväl för den förutvarande bostaden, må sålunda, jämlikt 9 § kungörelsen, skäligen ersättning beredas honom för hyra av den nya bostaden under berörda tid. Om befattningshavaren efter flyttningen nödgas vidkännas hyra för den förutvarande bostaden trots styrkta försök att undvika dylik utgift, må han åtnjuta skäligen ersättning jämväl därför. Hyresersättning må i regel icke beräknas för längre tid än ett år.

Fråga har nu uppkommit om beredande av särskilda förmåner — utöver den ersättning, som kan utgå enligt förenämnda kungörelse — åt befattningshavare, som efter omplacering från en stationerings- eller förläggningssort till en annan på grund av rådande bostadsbrist icke kunnat anskaffa familjebostad å den nya stationerings- eller förläggningssorten. I särskilda

skrifter till Kungl. Maj:t ha sålunda ett antal beställningshavare vid armén, som erhållit ändrad förläggningssort och icke kunnat erhålla familjebostad å den nya förläggningssorten, anhållit om rätt att i avlöningshänseende få anses bibehållna vid den tidigare förläggningssorten. Beställningshavarna i fråga skulle härigenom erhålla dels lön enligt den för den förutvarande förläggningssorten gällande ortgruppen, dels ock tjänstgöringstraktamente enligt härom gällande bestämmelser. Jämväl chefen för arméstaben, på uppdrag av chefen för armén, och svenska officersförbundet ha i särskilda skrivelser till Kungl. Maj:t gjort framställning i samma syfte.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av försvarets civilförvaltning, försvarsväsendets lönenämnd och statskontoret.

Försvarets civilförvaltning har ansett det skäligt, att beställningshavaren på något sätt kompenseras för de merkostnader, som åsamkades honom, därigenom att familjebostad å den nya förläggningssorten icke kunde uppböras till omplaceringsdagen. Den ersättning, som kunde beredas vederbörande enligt bestämmelserna i flyttningsersättningskungörelsen, syntes enligt ämbetsverkets mening därvidlag icke vara tillfyllest. Civilförvaltningen har därför tillstyrkt, att beställningshavaren skulle få erhålla lön enligt den tidigare förläggningssortens ortsgroup samt härutöver få uppbära tjänstgöringstraktamente. I fråga om traktamentets storlek har ämbetsverket ansett vederbörande bliva skäligen tillgodosedd, om traktamentet bestämdes att utgå enligt kolumn 7 av den i 6 kap. 1 § tilläggsbestämmelserna till militära avlöningsreglementet intagna traktamentstabellen (d. v. s. med belopp, som från och med 16:e dygnet utgår till beställningshavare med eget hushåll) och detta för hela den tid, varom fråga kunde bli. Ifrågavarande förmåner borde — för att garantier skulle erhållas att beställningshavaren icke underlåte att vidtaga alla åtgärder för att anskaffa bostad å den nya förläggningssorten — utgå under högst sex månader. Förmånerna borde vidare icke utgå för hur kort tid som helst. Såsom en undre gräns syntes därvid kunna sättas en tid av en månad. För uppkommande merkostnader under en så pass begränsad tid syntes beställningshavaren böra få åtnöjas med den gottgörelse, som kunde beredas honom enligt flyttningsersättningskungörelsen. Civilförvaltningen har slutligen framhållit, att, vid bifall till vad ämbetsverket sålunda förordad, ersättning för merutgift för bostadshyra enligt nyssnämnda kungörelse givetvis icke borde utgå för tid, varunder de föreslagna särskilda förmånerna åtnjötes av vederbörande.

Försvarsväsendets lönenämnd har utlåtit sig över en framställning från en befattningshavare, som den 1 oktober 1945 befordrats från beställning såsom kapten å E-ort till beställning såsom major å C-ort och först omkring den 1 juli 1946 beräknas kunna erhålla familjebostad å den nya förläggningssorten. Lönenämnden har därvid förklarat sig principiellt vara av den uppfattningen, att avsaknaden av familjebostad å den nya förläggningssorten icke borde medföra andra särskilda förmåner för vederbörande än ersättning för dubbelhyra enligt flyttningsersättningskungörelsen. Med hänsyn till att den i framställningen avsedde beställningshavaren så sent som i mitten av augusti 1945 erhållit förhandsmeddelande om sin förflyttning, har dock lönenämnden

den ansett vissa skäl tala för att beställningshavaren under viss begränsad tid, dock högst intill utgången av år 1945, i stället för ersättning för dubbelhyra erhöle rätt att i avlöningshänseende bibehållas vid den tidigare förläggningssorten ävensom att uppbära tjänstgöringstraktamente med belopp, som angåves i kolumn 10 av den i 6 kap. 1 § tilläggsbestämmelserna till militära avlöningsreglementet intagna tabellen, d. v. s. med belopp som från och med 16:e dygnet utgår till beställningshavare utan eget hushåll.

Statskontoret har till en början framhållit, att den för närvarande rådande bostadsbristen medförde olägenheter vid förflyttning av statliga befattningshavare icke enbart inom försvarsväsendet utan även inom andra grenar av statsförvaltningen. Då med hänsyn härtill enhetliga normer på området enligt statskontorets mening uppenbarligen vore påkallade, har ämbetsverket ansett sig böra upptaga problemet i hela dess vidd. Statskontoret erinrar härefter om att befattningshavare, som förflyttats utan egen önskan, i flyttningser-sättningskungörelsen erhållit en i vissa avseenden förmånligare ställning än en befördrad befattningshavare. Enligt ämbetsverkets mening borde denna skillnad upprätthållas även då det gällde att avgöra om och i vilken omfattning det på grund av onormala förhållanden å bostadsmarknaden kunde vara påkallat att medgiva omplacerad tjänsteman förmåner utöver dem, som kunde utgå enligt nämnda kungörelse. Med utgångspunkt härifrån har statskontoret ansett, att befattningshavare, som förflyttats utan egen önskan, såvitt möjligt borde få sina merkostnader på grund av förflyttningen täckta. Därest sådan befattningshavare till följd av rådande bostadsbrist å den nya tjänstgöringsorten icke kunde erhålla familjebostad, som av honom skäligen borde accepteras, borde han efter därom till Kungl. Maj:t gjord framställning få betraktas såsom fortfarande stationerad på den förutvarande tjänstgöringsorten och åtnjuta tjänstgöringstraktamente enligt i detta avseende gällande bestämmelser. Dessa förmåner borde få uppbäras så länge nyss angivna hinder för flyttning förelåge. Vad åter anginge befördrad befattningshavare förelåge uppenbarligen icke lika starka skäl att medgiva särskilda förmåner utöver dem, som utginge enligt flyttningser-sättningskungörelsen. Ämbetsverket ville dock icke motsätta sig, att jämväl sådan befattningshavare medgaves en något förmånligare ställning än som följde av sagda kungörelse. Dylika medgivanden borde dock begränsas till befattningshavare, som flyttade från högre till lägre dyrort. I sådana fall borde befattningshavaren — förutom ersättning för dubbelhyra enligt flyttningser-sättningskungörelsen — få uppbära avlöning såsom om han fortfarande vore stationerad å den förutvarande tjänstgöringsorten men däremot icke tjänstgöringstraktamente. Förmånerna borde få bibehållas, till dess familjebostad å den nya stationeringsorten kunnat anskaffas, dock längst intill den 1 april, respektive den 1 oktober, som infölle näst efter 3 månader efter utnämningen.

Departements-
chefen.

Den för närvarande rådande bostadsbristen har, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, medfört att befattningshavare, som förflyttats från en stationeringsort till en annan, i åtskilliga fall icke kunnat erhålla familjebo-

stad å den nya stationeringsorten förrän avsevärd tid efter omplaceringen. Befattningshavarens familj har på grund härav nödgats kvarbo å den tidigare stationeringsorten, vilket medfört betydande merkostnader för den enskilde tjänstemannen. Enligt gällande kungörelse angående ersättning för flyttningkostnad kan visserligen gottgörelse beredas befattningshavaren för dubbelhyra, då bostad måste innehavas både på den förutvarande och på den nya stationeringsorten. Härigenom bliva emellertid allenast en del av de uppkommande merkostnaderna täckta. Det har med anledning härav nu föreslagits, att i här avsedda fall vissa ytterligare förmåner skulle medgivas vederbörande befattningshavare.

Jämväl för egen del finner jag skäl föreligga, att i vissa av nu ifrågavarande fall särskilda förmåner medgivas vederbörande utöver dem, som utgå enligt flyttning ersättningskungörelsen. Dessa förmåner torde i enlighet med vad i ärendet föreslagits böra omfatta rätt att åtnjuta lön enligt den för den tidigare stationeringsorten gällande ortgruppen samt tjänstgöringstraktamente. Vad angår traktamentets storlek torde det vara till fyllest, att detta som regel utgår med det reducerade belopp, som enligt vederbörlig traktamentstabell från och med 16:e dygnet gäller för befattningshavare utan eget hus-håll. Jag förutsätter härvid, att gottgörelse för dubbelhyra enligt flyttning ersättningskungörelsen icke utgår för tid, varunder tjänstgöringstraktamente uppbäres. De nu ifrågavarande särskilda förmånerna torde på skäl som försvarets civilförvaltning anfört i regel icke böra få åtnjutas under längre tid än sex månader. Vad i övrigt beträffar de närmare förutsättningarna för förmånernas utfående torde utformningen av dessa få ankomma på Kungl. Maj:t.

Förevarande spörsmål synes vara av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning. Jag tillstyrker, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats besluta om särskilda förmåner åt befattningshavare, som efter omplacering från en stationerings- eller förläggningssort till en annan icke kunnat anskaffa familjbostad å den nya stationerings- eller förläggningssorten. Hinder torde därvid icke böra möta för Kungl. Maj:t att medgiva dylika förmåner retroaktivt för tiden sedan den 1 juli 1945.

2. Ersättning i vissa fall för resor mellan befattningshavares bostad och tjänstgöringsplats.

I proposition nr 130 till 1942 års riksdag med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av allmänna resereglementet upptogs bland annat till behandling frågan om resekostnadsersättning i vissa fall vid färder mellan befattningshavares bostad och tjänstgöringsplats. Ifrågavarande spörsmål hade berörts av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1941 tillkallade sakkunniga för revision av allmänna resereglementet i en den 9 december 1941 dagtecknad promemoria i ämnet. Efter att ha lämnat en redo-

görelse för vissa då föreliggande framställningar om beredande av ersättning åt tullpersonal för resor från bostaden till avlägset belägna tjänsteställen anförde de sakkunniga för egen del:

De föreliggande framställningarna avse beredande av viss möjlighet till ersättning för resor mellan bostaden och tjänsteställe. Önskemålet härom är föranlett därav, att tullpersonalen i Stockholm är fördelad på ett flertal sammellan avlägset liggande tjänsteställen samt att tjänstgöringsförhållandena i viss utsträckning utgöra hinder för en mera stadigvarande placering av personalen å ett och samma tjänsteställe.

Resor för inställelse till den vanliga tjänstgöringen å tjänstgöringsorten äro icke att jämföra med egentliga tjänsteresor, som avses i resereglementet, utan böra fastmer i ersättningshänseende noga särskiljas från de senare. En eventuell reglering av det väckta ersättningsspörsmålet bör därför icke ske i resereglementet. Vad angår frågan om en dylik reglering vid sidan av resereglementet, synes det i varje fall icke vara möjligt att uppdraga några allmänliga riktlinjer beträffande vare sig förutsättningarna för rätt till ersättning eller grunderna för dess utgående. Vid nu angivna förhållanden ha de sakkunniga icke ansett sig böra förorda meddelande av allmänna bestämmelser i ämnet. De sakkunniga hava ej heller tagit ståndpunkt till frågan om möjlighet till ersättning genom särskilt beslut i det förevarande fallet bör beredas eller icke.

Vad de sakkunniga sålunda anfört föranledde ingen erinran från Kungl. Maj:ts eller riksdagens sida (prop. 1942: 130, s. 37; statsutskottets utl. nr 104; riksdagens skriv. nr 217).

I två särskilda, den 12 juli respektive den 7 september 1945 dagtecknade skrifter, vilka överlämnats av generaltullstyrelsen med skrivelse den 30 oktober 1945, ha *styrelserna för Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening och för svenska tullmannaförbundet* gjort framställning om återupptagande av ifrågavarande spörsmål. Under hänvisning till frågans tidigare behandling ha de båda styrelserna därvid föreslagit vidtagande av sådan ändring av viss angiven paragraf i gällande resereglemente för tullstaten, att generaltullstyrelsen erhöles rätt att utbetala ersättning till tullverkets personal såväl för merkostnader vid resor från bostaden till avlägset belägna tjänsteställen som för de extra resekostnader, som uppkomme i de fall, då tjänsteman hade att inställa sig till tjänstgöring vid mer än ett tillfälle under samma dygn. *Generaltullstyrelsen* har för egen del framhållit, bland annat, att ett återupptagande till behandling av frågan om åtgärder till nedbringande av tjänstemännens kostnader för färder, som inom tjänstgöringsorter med större utsträckning påkallades av tjänsten, syntes styrelsen önskligt. Vad särskilt tullverket anginge hade förhållandena nödvändiggjort, att personalen särskilt å de större tullplatserna allt oftare beordrats att inställa sig till tjänstgöring å skilda tjänsteställen därstädes, ej sällan belägna på betydande avstånd från tullplatsens huvudkontor och vederbörande tjänstemans bostad. Det vore givet, att denna skiftning i tjänstgöringsställen måste med avseende å färdkostnader kunna bliva betungande för tjänstemännen. I vilken omfattning och på vad sätt tullpersonalen lämpligen borde beredas gottgörelse för färdkostnader för inställelse å eller hemresa från tjänsteställen syntes emellertid böra prövas

med hänsynstagande jämväl till förhållandena inom andra grenar av statsförvaltningen. Därest ett tillmötesgående i princip av det framförda önskemålet om avlyftande från tjänstemännen av kostnader för inställelser till tjänstgöring i vissa fall funnes böra förekomma, bleve det vidare enligt styrelsens mening ofrånkomligt att, innan bemyndigande i sådan riktning lämnades, fastställa sådana avgränsningar i rätten till färdkostnadernas ersättande, som med hänsyn jämväl till förhållandena inom andra statens verk borde företagas och låte sig allmängiltigt utformas. Sådana avgränsningar syntes böra avse exempelvis bostadens läge i förhållande till tjänstgöringsorten och till tjänstestället, färdernas frekvens, färd sättet och varaktigheten av placeringen å tjänstestället.

I infortrat yttrande i ärendet har *riksräkenskapsverket* anfört i huvudsak följande:

De i föreliggande framställningar avsedda förhållandena inom tullverket ha såvitt riksräkenskapsverket har sig bekant icke motsvarighet inom annan gren av statsförvaltningen än postverket. Frågan om resekostnadsersättning till omhandlade personal inom tullverket har sålunda en begränsad räckvidd, och hinder synes icke föreligga, att Kungl. Maj:t av riksdagen bemyndigas att medgiva resekostnadsersättning till personalen ifråga.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit finner riksräkenskapsverket bilighetsskäl tala för att den i ärendet avsedda personalen beredes ersättning för de merkostnader, som betingas därav, att personalen är fördelad på ett flertal sinsemellan avlägset liggande tjänsteställen samt att tjänstgöringsförhållandena i viss utsträckning utgöra hinder för en mera stadigvarande placering av personalen å ett och samma tjänsteställe.

Då resor för inställelse till den vanliga tjänstgöringen å tjänstgöringsorten icke äro att jämställa med egentliga tjänsteresor, som avses i resereglementet, utan fastmera böra i ersättningshänseende noga särskiljas från de senare, bör en reglering av frågan om ersättning för dessa merkostnader ske vid sidan av resereglementet och sålunda icke heller intagas i det för tullstaten fastställda särskilda resereglementet.

Ersättning synes i princip böra beräknas så, att vederbörande beredes ersättning för den merkostnad, som kan uppstå vid tjänstgöring å avlägset belägna tjänsteställen. För erhållande av en fast utgångspunkt för beräkning av ersättning för merkostnad är det erforderligt, att all personal varom nu är fråga, i den mån så icke redan skett, anknytes till ett visst tjänsteställe. Beslut om tilldelande av dylikt fast tjänsteställe synes böra fattas av vederbörande lokala tullmyndighet efter prövning i varje särskilt fall.

För ersättningen — som bör utgå efter generaltullstyrelsens beprövande — böra emellertid vissa begränsningar fastställas. Sålunda bör sasom villkor för rätt till ersättning för merkostnad krävas, att det tillfälliga tjänstestället är beläget på visst minsta avstånd såväl från vederbörandes bostad som från det fasta tjänstestället. Härvid synes ett minimiavstånd av förslagsvis 2 km böra komma i betraktande. Avståndet synes böra beräknas efter färdvägens längd.

Jämväl i sådana fall, då vederbörandes tjänstgöring under dygnet regelmässigt är uppdelad på flera av längre uppehåll avbrutna tjänstgöringsperioder och vederbörande på den grund nödgas företaga flera resor mellan bostaden och tjänsteställe, böra härav föranledda extra kostnader efter generaltullstyrelsens beprövande bestridas av tullverkets medel. Ersättningen bör med angivna begränsningar i fråga om avstånd och färd sätt avse hela kost-

naden för de extra resor från bostaden till tjänstestället och omvänt, som av tjänstgöringen påkallas, och alltså ej innefatta de resor, en i vardera riktningen under dygnet, som avse inställelse till det fasta tjänstestället. Ersättningen bör utgå oavsett om tjänstgöringen under dygnet äger rum å ett eller flera tjänsteställen.

I den mån medgivande att av statsmedel bestrida ersättning för ifrågasvarande merkostnader lämnas, äro de härmed förenade kostnaderna att anse såsom omkostnader för vederbörande myndighet. Med hänsyn härtill böra här avsedda utgifter bestridas från den under tullverkets omkostnadsstat uppförda anslagsposten till expenser.

En framställning med liknande syfte som de båda förut nämnda har vidare gjorts av *styrelsen för postverkets kansli- och kontorsbiträdeskårers centralorganisation*. I en den 15 december 1944 dagtecknad skrift har nämnda styrelse anhållit om rätt för viss inom Stockholms stad bosatt personal att vid tillfällig tjänstgöring inom postverkets anläggningar i Ulvsunda uppbära tjänstgöringstraktamente med belopp motsvarande den merkostnad för resor, som dylikt tjänstgöringsuppdrag medförde. Till stöd för framställningen har anförts, bland annat, att resekostnaderna för den personal det här gällde — huvudsakligen aspiranter samt extra ordinarie och yngre ordinarie befattningshavare — innebure en kännbar inkomstminskning, då resorna från Stockholm till Ulvsunda beräknades efter högsta zontaxa och det icke endast vore fråga om kortare tids tjänstgöring utan även om förordnanden, som kunde omfatta flera månader och till och med år.

Över denna framställning ha utlåtanden avgivits av generalpoststyrelsen, allmänna lönenämnden och riksräkenskapsverket.

Generalpoststyrelsen har till en början upplyst, att till postverkets område i Ulvsunda för närvarande vore förlagda postverkets tryckeri och bokbinderi, postverkets verkstad, postverkets bilverkstad och postverkets persedelförråd. Av dessa rörelsegrenar hade — före den under år 1943 företagna utflyttningen till Ulvsunda — postverkets verkstad varit förlagd till stadsdelen Södermalm och de övriga till posthuset vid Vasagatan. Den vid tjänsteställena i Ulvsunda fast anställda tjänstemannapersonalen uppginge till 40 personer, medan den tillfälliga personal, som erfordrades för vikariat- och förstärkningstjänstgöring, för närvarande uppginge till i medeltal 11 personer per dag.

Generalpoststyrelsen har vidare anförde:

Någon kompensation för ökade resekostnader för den vid anläggningen i Ulvsunda fast anställda tjänstemannapersonalen har icke ifrågasatts och kan enligt styrelsens förmenande icke heller ifrågakomma. Det måste anses ankomma på denna personal att själv sörja för att bostadens belägenhet på lämpligaste sätt anpassas efter arbetsplatsen. För vikarier och förstärkningspersonal förhåller det sig annorlunda. Dessa funktionärer kunna i regel icke anpassa bostaden efter arbetsstället. En tillfällig tjänstgöring i Ulvsunda medför därför i allmänhet för denna personal, som i regel utgöres av tjänstemän i högst lönegrad A 5 samt brevbärrarbiträden, en icke obetydlig ökning av resekostnaderna i förhållande till kostnaden för inställelse till den tjänstgöring de i regel bestrida inom stadens mera centrala delar. Merkostnaden kan beräknas vid kortare tjänstgöringsuppdrag till 90 öre per dag och vid längre tjänstgöringsuppdrag, då s. k. klippkort kan användas, till 15 kronor per månad.

Generalpoststyrelsen erinrar härefter om att — såsom framginge av propositionen nr 130 till 1942 års riksdag — en generell reglering av frågan om ersättning i hithörande fall — ansetts förenad med vissa vanskligheter. Styrelsen ansåge sig icke heller böra för sin del för närvarande påyrka någon allmän reglering av frågan. Detta borde dock icke leda till att centralorganisationens ansökan lämnades obeaktad. Vad det här vore fråga om syntes nämligen kunna betraktas som ett särfall av mycket begränsad räckvidd. Den personal det vore fråga om utgjordes uteslutande av sådan med tillfälliga tjänstgöringsuppdrag och anläggningen i Ulvsunda vore den i sitt slag enda inom postverket. På grund av arbetsförhållandena måste vidare ifrågavarande vikarie- och förstärkningspersonal i största utsträckning tagas bland i centralposthuset i Vasagatan eljest tjänstgörande funktionärer. För de sålunda uttagna tedde sig de av resorna föranledda merkostnaderna betungande såväl med hänsyn därtill, att vikariatsersättning i regel icke utginge vid dylik tjänstgöring, som till det förhållandet, att uttagningen av för tjänstgöring i Ulvsunda erforderliga funktionärer ofta måste bli tämligen slumpartad. Det hade också vid åtskilliga tillfällen visat sig förenat med svårigheter att få personal, som frivilligt åtog sig dylik tjänstgöring. Med hänsyn härtill funne styrelsen det önskvärt, att styrelsen måtte kunna beredas möjlighet att utgiva ersättning för merkostnader av ifrågavarande slag.

Allmänna lönenämnden har tillstyrkt bifall till generalpoststyrelsens förslag.

Riksräkenskapsverket har anfört, att ämbetsverket i likhet med de sakkunniga för revision av allmänna resereglementet ansåge, att en reglering av frågan om ersättning för vissa merkostnader i samband med inställelse till den vanliga tjänstgöringen å tjänstgöringsorten icke borde ske i resereglementet. Ämbetsverket ansåge vidare i likhet med nämnda sakkunniga, att det icke syntes vara möjligt att uppdraga några allmängiltiga riktlinjer beträffande vare sig förutsättningarna för rätt till ersättning eller grunderna för dess utgående. Ehuru allmänna bestämmelser i ämnet sålunda icke borde meddelas, syntes det enligt riksräkenskapsverkets mening vara lämpligt, att Kungl. Maj:t bereddades möjlighet att, då synnerliga skäl därtill ansåges föreligga, från fall till fall medgiva dylik ersättning. Frågan härom syntes emellertid böra underställas riksdagens prövning. I det nu föreliggande fallet funne sig riksräkenskapsverket med hänsyn till omständigheterna i ärendet böra tillstyrka, att här ifrågavarande ersättning finge utgå.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen var frågan om beredande av ersättning i vissa fall åt befattningshavare för vissa kostnader vid resor mellan bostad och tjänsteställe föremål för behandling i samband med den år 1942 företagna revisionen av allmänna resereglementet. Det framhölls därvid, att resor för inställelse till den vanliga tjänstgöringen å tjänstgöringsorten icke vore att jämställa med egentliga tjänsteresor och att en reglering av ersättningsfrågan därför icke borde ske i resereglementet. Då det

*Departements-
chefen.*

vidare icke ansågs möjligt att uppdraga några allmänna riktlinjer beträffande vare sig förutsättningarna för rätt till ersättning eller grunderna för dess utgående, meddelades icke några allmänna bestämmelser i ämnet. Jämväl frågan om ersättning skulle utgå i ett då föreliggande särskilt fall lämnades öppen.

Förevarande fråga har nu ånyo aktualiserats genom framställningar i ämnet från tre personalorganisationer, två inom tullverket och en inom postverket. I yttrande över framställningarna från tullpersonalens organisationer har generaltullstyrelsen framhållit, att frågan om ersättning till tullverkets personal borde prövas under hänsynstagande till förhållandena inom andra grenar av statsförvaltningen, medan generalpoststyrelsen och riksräkenskapsverket å sin sida icke ansett en allmän reglering av frågan påkallad eller ens möjlig. Enligt min mening böra några generella bestämmelser icke meddelas om förutsättningarna för rätt till ersättning för sådana resekostnader, varom här är fråga, eller om grunderna för ersättnings utgående. Jag vill i stället förorda, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att, i sådana fall som åsyftas i de föreliggande framställningarna, efter prövning av omständigheterna meddela föreskrifter om ersättning för uppkommande merkostnad för befattningshavares resa mellan bostad och tjänstgöringsplats.

3. Fri tjänstebostad eller hyresersättning till vissa överläkare.

I proposition den 16 mars 1945, nr 239, framlade Kungl. Maj:t förslag om ändrade regler beträffande undersökning av sinnesbeskaffenheten hos för brott tilltalade personer. Förslaget innebar sådan omorganisation av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet, att för sinnesundersökning av tilltalade, som vistades på fri fot, skulle vid vissa statliga sinnessjukhus inrättas särskilda undersökningsstationer med heltidsanställda läkare, medan undersökning av häktades sinnesbeskaffenhet skulle liksom ditintills i regel ske vid fångvårdens sinnessjukavdelningar, vilka skulle förestås av fast anställda läkare. Med anledning av denna omorganisation föreslog Kungl. Maj:t i två särskilda propositioner samma dag, nr 240 och 241, inrättande från och med den 1 januari 1946 av ett antal extra ordinarie överläkarbefattningar vid fångvårdsanstalterna respektive statens sinnessjukhus, nämligen vid de förra två överläkarbefattningar i lönegrad Eo 28 och fyra i lönegrad Eo 27 samt vid de senare en överläkarbefattning i lönegrad Eo 28 och sju i lönegrad Eo 27. Samtliga dessa överläkare skulle därjämte äga åtnjuta fri tjänstebostad. Intill dess tjänstebostäder kunde beredas överläkarna, skulle de äga uppbära kontant hyresersättning.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag, i vad dessa avsågo inrättandet av förenämnda överläkartjänster (riksdagens skrivelser nr 423 och 424/1945).

I innevarande års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 124, har föreslagits, bland annat, att de förenämnda år 1945 nyinrättade extra

ordinarie överläkartjänsterna vid statens sinnessjukhus skola överföras på ordinarie stat från och med ingången av budgetåret 1946/47.

I proposition den 29 mars 1946, nr 225, angående vissa anslag till fångvården m. m. har förslag framlagts om överförande till ordinarie stat av de omförmälda överläkartjänsterna vid fångvårdsanstalterna.

Vid genomförande av förslagen om ordinariesättning av här ifrågavarande överläkartjänster torde vissa ändringar i civila avlöningsreglementet vara påkallade med anledning av den åt dessa överläkare givna rätten till fri tjänstebostad eller kontant hyresersättning. Förslag till härav påkallade ändringar i 49 § 5 mom. och 52 § 7 mom. 5 punkten nämnda avlöningsreglemente bör föreläggas riksdagen. De nya bestämmelserna böra träda i kraft den 1 juli 1946.

I likhet med vad som eljest gäller i fråga om rätt till fri tjänstebostad, torde även för överläkarna vid fångvårdsanstalterna böra stadgas skyldighet att underkasta sig minskning i eller upphörande av denna rätt. Förslag till härav påkallad ändring av 66 § 2 mom. civila avlöningsreglementet torde böra föreläggas riksdagen.

För de hittills inrättade ordinarie överläkartjänsterna vid statens sinnessjukhus har regeln varit, att överläkarna skola erhålla fri tjänstebostad. I civila avlöningsreglementet finnes sålunda för närvarande ingen bestämmelse om att sådan överläkare skall, om bostad in natura icke kan beredas honom, äga uppbära kontant hyresersättning i stället för tjänstebostad.

I den förut nämnda punkten 124 av femte huvudtiteln i 1946 års statsverksproposition har jämväl föreslagits inrättandet vid statens sinnessjukhus av tre ordinarie befattningar såsom överläkare i lönegrad A 27 för handhavande av hjälpverksamheten vid tre angivna sinnessjukhus. Beträffande dessa överläkare har i propositionen särskilt uttalats, att de icke böra bo inom vederbörande sjukhusområde utan i den närbelägna staden och fördenskull böra erhålla hyresbidrag i stället för fri tjänstebostad.

Vid genomförande av detta förslag bör vid den förut angivna ändringen av 52 § 7 mom. 5 punkten civila avlöningsreglementet författningsrummet givas sådan lydelse, att nu ifrågavarande läkare kunna erhålla hyresersättning i stället för fri tjänstebostad.

4. Vissa ändringar i civila avlöningsreglementets bestämmelser för tjänstemän vid statens skyddshem.

I 52 § 4 mom. civila avlöningsreglementet ha intagits vissa särskilda bestämmelser för tjänstemän vid statens skyddshem.

I en den 8 mars 1946 dagtecknad proposition, nr 186, med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag) har bl. a. framlagts förslag om ändrad benämning å skyddshemmen. Enligt förslaget skola skyddshemmen hädan-

efter benämnas »skolor tillhörande barna- och ungdomsvården». Vid bifall till detta förslag böra vissa formella ändringar vidtagas i 52 § 4 mom. civila avlöningsreglementet samt i rubriken till samma moment. Ändringarna böra genomföras från och med den 1 juli 1946.

5. Ändringar i civila avlöningsreglementets bestämmelser om tjänstebostad åt landshövding.

I 60 § 5 mom. civila avlöningsreglementet finnas bestämmelser i fråga om tjänstebostad m. m. åt landshövding. Bestämmelserna äro av bland annat följande innehåll. Landshövding äger åtnjuta fri tjänstebostad med uppvärmning och belysning i kronans hus. Vid landshövdingens tillträde till sin tjänst skall för honom avsedd bostad, enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar, genom statens försorg vara försedd med möblering för högst fyra till representation avsedda rum. Underhållet av möblering, som genom statens försorg anskaffats, bekostas av statsverket, i den mån skada icke uppkommit genom vårdslöshet eller försummelse från bostadsinnehavarens sida.

I proposition den 12 april 1946 angående länsstyrelsernas avlöningsanslag för budgetåret 1946/47 har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för socialdepartementet i anslutning till vad som jämlikt 50 § 11 punkten civila avlöningsreglementet gäller för de såsom beskickningschefer tjänstgörande sändebuden föreslagit, att landshövdingens tjänstebostad vid tillträdet jämväl skall vara försedd med vissa inventarier för representationsändamål, såsom köksutensilier, porslän, glas, silver och duktyg.

Vid genomförande av detta förslag erfordras vissa ändringar i 60 § 5 mom. 1 punkten a) civila avlöningsreglementet. Förslag härom bör föreläggas riksdagen. I enlighet med vad i den omförmälda propositionen uttalats, torde de föreslagna ändrade bestämmelserna böra träda i kraft den 1 juli 1946. Samtidigt torde bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att besluta om inköp på statens bekostnad av inventarier av avsett slag jämväl till tjänstebostad åt sådan landshövding, som tillträtt sin tjänst före nämnda dag, i den mån erforderlig utrustning ännu ej anskaffats eller redan befintlig sådan till följd av förslitning eller dylikt behöver ersättas.

6. Ändringar i civila avlöningsreglementets särskilda bestämmelser för landssekreterare och landskamrerare.

I 52 § 12 mom. civila avlöningsreglementet finnas intagna vissa särskilda bestämmelser beträffande landssekreterare och landskamrerare. Där stadgas först, att dessa befattningshavare skola äga uppbära avlöningsförstärkning med vissa angivna belopp för år, nämligen landssekreterarna och landskamrerarna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län med 3 500 kronor, i Gotlands län med 1 500 kronor och i övriga län med 2 500 kronor.

Vidare föreskrives, att landssekreterare eller landskamrerare, som utan eget förvållande blir förflyttad till annan tjänst inom samma eller högre lönegrad, skall bibehållas vid den avlöningsförstärkning han ägt åtnjuta före förflyttningen, samt att innehavare av befattning såsom landssekreterare eller landskamrerare är pliktig att vid eventuell uppflyttning av befattningen i högre lönegrad underkasta sig minskning i eller upphörande av avlöningsförstärkning. Vid reglering av löneförmånerna i samband med uppflyttning av befattningen i högre lönegrad äger dock befattningshavaren, om han så önskar, återinträda på de avlöningsbestämmelser, som voro gällande för honom före civila avlöningsreglementets ikraftträdande. Slutligen stadgas i förevarande författningsrum, att Kungl. Maj:t äger dels bestämma, huru med avlöningsförstärkningen skall förfaras, då landssekreterare eller landskamrerare åtnjuter tjänstledighet, under vilken han är skyldig vidkännas tjänstledighetsavdrag, dels ock meddela föreskrifter i fråga om vikariatsersättning och vikariatslön å landssekreterar- och landskamrerarbefattning.

I 1946 års statsverksproposition (För flera huvudtitlar gemensamma frågor, s. 16—21) ha till behandling upptagits vissa frågor om evalvering i lönegrad på löneplan A av sådan avlöning, som för närvarande innefattar dels lön i A-lönegrad, dels ock särskilt arvode, avlöningsförstärkning eller naturaförmån. Härvid har föreslagits, bland annat, att samtliga landssekreterar- och landskamrerarbefattningar skola placeras i lönegrad A 34 samt att i samband därmed avlöningsförstärkningen skall bortfalla med undantag för avlöningsförstärkningen till landssekreterarna och landskamrerarna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, vilka i fortsättningen skola åtnjuta en avlöningsförstärkning av 1 000 kronor för år. Tillika har uttalats, att de föreslagna åtgärderna ansetts böra genomföras från och med nästa budgetår och att hemställan härom komme att göras i annat sammanhang.

I skrivelse den 12 februari 1946, nr 16, har riksdagen anmält, att riksdagen vid genomgång av bland annat de förenämnda evalveringsfrågorna i årets statsverksproposition ej funnit anledning att i dåvarande sammanhang framställa erinran mot vad departementschefen anförde. Sitt slutliga ställningstagande i berörda ämne uppskötte riksdagen dock till prövningen av de särskilda anslagsfrågor, vilka påverkades av Kungl. Maj:ts förslag.

I proposition den 12 april 1946 angående länsstyrelsernas avlöningsanslag för budgetåret 1946/47 har Kungl. Maj:t hemställt, bland annat, att den förenämnda regleringen av löneförmånerna för landssekreterare och landskamrerare måtte genomföras från och med den 1 juli 1946.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits och hemställts böra vissa ändringar vidtagas i 52 § 12 mom. civila avlöningsreglementet. För de landssekreterare och landskamrerare, som alltjämt skola äga uppbära avlöningsförstärkning, torde därvid böra stadgas skyldighet att vid eventuell ytterligare lönegradsuppflyttning av befattningarna underkasta sig minskning i eller upphörande av avlöningsförstärkningen. Den för närvarande medgivna valrätten torde få anses bliva konsumerad i och med det val i fråga om övergång till lönegrad A 34, som nu måste ske. Förslag till erforderliga författningsändringar

böra föreläggas riksdagen. Av riksdagen torde i samband därmed böra utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att dels utfärda erforderliga övergångsbestämmelser i anledning av den förevarande löneregleringen, dels ock i mån av behov besluta om löneklassplacering för landssekreterarna och landskamrerarna från och med den 1 juli 1946 med avvikelse från bestämmelserna i 8 § civila avlöningsreglementet.

7. Vissa tjänstemäns vid affärsdrivande verk återgång till förut innehavd befattning, m. m.

I 58 § 1 mom. 3 punkten, 2 mom. 3 punkten, 3 mom. 4 punkten, 4 mom. 3 punkten och 5 mom. 1 punkten civila avlöningsreglementet meddelas vissa bestämmelser i fråga om olika medelst förordnande för viss tid tillsätta tjänstemäns vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och domänverket återgång till förut innehavd befattning. Enligt ifrågakavande bestämmelser äger Kungl. Maj:t befogenhet att, om där avsedd tjänstemäns förordnande upphör utan att efterföljas av förnyat förordnande, medgiva, att tjänstemannen må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat innehaft ordinarie befattning inom nämnda lönegrad. Därest så erfordras för beredande åt tjänsteman i nu avsett fall av ordinarie befattning, äger Kungl. Maj:t besluta därav betingad tillfällig ökning av antalet ordinarie tjänster.

I en den 5 april 1946 dagtecknad proposition, nr 239, angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. har föreslagits, dels att vissa byråchefsbe-
fattningar i lönegrad A 30 vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar skola från och med nästa budgetår ombildas till tjänster, som tillsätts med förordnande för viss tid och hänföras till löneplan C civila avlöningsreglementet, dels ock att vid statens vattenfallsverk skall inrättas en ny befattning såsom avdelningsdirektör i lönegrad C 6, likaledes avsedd att tillsättas med förordnande för viss tid. De föreslagna ombildningarna äro följande: befattningen såsom chef för generalpoststyrelsens andra byrå överflyttas till lönegrad C 7, befattningen såsom chef för telegrafstyrelsens förrådsbyrå ombildas till befattning såsom förrådsdirektör i lönegrad C 7, chefsbefattningarna å järnvägsstyrelsens elektrotekniska och maskintekniska byråer ombildas till överingenjörsbefattningar i lönegrad C 8 och befattningen såsom chef för järnvägsstyrelsens bantekniska byrå ombildas till överingenjörsbefattning i lönegrad C 9.

Med hänsyn till den karaktär, de nämnda befattningarna vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skola erhålla, bör den Kungl. Maj:t enligt nyssnämnda författningsrum tillkommande befogenheten utsträckas att omfatta jämväl dessa förordnandetjänster.

8. Särskilda bestämmelser för vissa tjänstemän vid konjunkturinstitutet.

I personalförteckningen för konjunkturinstitutet finnas för närvarande upptagna tre tjänstemän å ordinarie stat, nämligen en professor och ledare för institutets undersökningar samt två sakkunniga. Samtliga dessa åtnjuta lön enligt särskilda bestämmelser. Dessa bestämmelser återfinnas i 61 § civila avlöningsreglementet, vilken paragraf tillhör reglementets 3 avd. som har rubriken: Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan eller eljest enligt särskilda bestämmelser.

I proposition den 1 mars 1946, nr 199, angående anslag till konjunkturinstitutet för budgetåret 1946/47 har Kungl. Maj:t bland annat föreslagit ombildning av de omförmälda befattningarna till befattningar å löneplan C i civila avlöningsreglementet, nämligen till en befattning såsom professor och chef i lönegrad C 8 samt till två sakkunnigbefattningar i lönegrad C 4. Dessutom har föreslagits, att innehavaren av den förstnämnda befattningen skall utöver honom tillkommande semester under ytterligare 45 dagar årligen äga att med bibehållande av samtliga löneförmåner åtnjuta ledighet från befattningen vid institutet för bedrivande av personlig vetenskaplig forskning.

Vid bifall till dessa förslag påkallas vissa ändringar i civila avlöningsreglementet. Således medför befattningarnas överförande till löneplan, att bestämmelserna i 61 § icke längre bliva erforderliga. Å andra sidan erfordras, för att professorn och chefen för institutet skall bliva berättigad att uppbära oavkortad lön under den omförmälda särskilda tjänstledigheten, att en särskild bestämmelse härom intages i civila avlöningsreglementet. Denna bestämmelse bör lämpligen intagas såsom ett nytt moment i 54 §, betecknat 1 a mom. De erforderliga ändringarna i avlöningsreglementet böra genomföras från och med den 1 juli 1946.

9. Löneklassplacering i vissa fall vid tillträdande av beställning tillhörande löneplan Mb.

I proposition den 2 mars 1945, nr 218, med förslag till vissa ändringar i, bland andra, manskapsavlöningsreglementet upptogs till behandling frågan om löneklassplacering i vissa fall vid tillträdande av beställning tillhörande löneplan Ma i nämnda reglemente. Anledningen härtill var, att försvarsväsendets underbefälsförbund i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att vid placering i löneklass å Ma-planen jämväl fullgjord tjänstgöring i reserven finge tagas i betraktande. I yttrande över denna framställning hade försvarets civilförvaltning tillstyrkt, att jämväl värnpliktstjänstgöring finge tagas i betraktande för löneklassplacering vid återanställning å Ma-planen. I detta syfte föreslog civilförvaltningen, att i 7 § 2 mom. manskapsreglementet skulle vidtagas sådan jämkning, att regementschef (motsvarande) skulle äga vid pröv-

ning av löneställningen för återanställt manskap taga hänsyn till den tid, helt eller delvis, varunder beställningshavaren fullgjort tjänstgöring såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktig.

I propositionen tillstyrktes bifall till de av underbefälsförbundet och försvarets civilförvaltning sålunda framlagda förslagen. Samtidigt uttalades, att vid genomförande av förslagen vissa i manskapsavlöningsreglementet meddelade hänvisningar till 7 § 1 mom. borde ändras till att även avse 2 mom. i samma paragraf. Såsom ett av de i detta hänseende berörda författningsrummen angavs 7 § 3 mom., som reglerar vissa frågor beträffande löneklassplacering vid tillträddande av beställning tillhörande löneplan Mb. Kungl. Maj:t förslög riksdagen att godkänna ett vid propositionen fogat förslag till kungörelse om ändring i bl. a. nu angivna delar av manskapsavlöningsreglementet. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag (statsutskottets utl. nr 227; riksdagens skrivelse nr 494). De beslutade ändringarna innefattas i Kungl. Maj:ts kungörelse den 29 juni 1945 (nr 449) om ändring i vissa delar av manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652).

Enligt nämnda kungörelse gäller beträffande placering i löneklass av beställningshavare å löneplan Ma eller löneplan Mb i huvudsak följande (7 § 2 och 3 mom. manskapsavlöningsreglementet). Den, som efter avgång från tidigare innehavd fast anställning såsom manskap ånyo tillträder beställning tillhörande *löneplan Ma*, må efter prövning av vederbörande regements- (likställd) chef placeras högst i den löneklass och förklaras berättigad högst till den vidare löneklassuppflyttning, vartill han med tillämpning av de vanliga reglerna skulle ha varit berättigad, om föregående anställningstid omedelbart och i en följd föregått tillträddandet av den senast vunna beställningen. Härvid må så anses, som om beställningshavaren innehaft fast anställning såsom manskap jämväl under tid för tjänstgöring såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktig. För prövningen ha dessutom uppställts vissa specialregler, för vilka här icke torde behöva redogöras. För den, som tillträder beställning tillhörande *löneplan Mb*, skall, där sådant är för honom förmånligare än en löneklassplacering enligt de vanliga reglerna, vid bestämmandet av begynnelselön och tidpunkt för löneklassuppflyttning så anses, som om han tillträtt sin beställning vid den tidpunkt, då han under sammanlagt sju år innehaft fast anställning såsom manskap vid försvarsväsendet eller — enligt förut omförmålt beslut av regements- (likställd) chef om löneklassplacering vid återanställning å löneplan Ma — skall anses ha innehaft sådan manskapsanställning. Såsom förutsättning för tillämpning av dessa bestämmelser å den, som tillträder beställning å löneplan Mb, gäller ock, att beställningshavaren varit i en följd fast anställd såsom manskap från den sistnämnda tidpunkten.

Som framgår av det återgivna, äger den, som tillträder beställning å löneplan Mb, i löneturshänseende tillgodoräkna tid för tjänstgöring såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktig endast under förutsättning, att han före tillträddandet av beställningen å löneplan Mb återgått till beställning å löneplan Ma och därvid genom beslut av regements- (likställd) chef erhållit sådan tillgodoräkningsrätt.

Hos Kungl. Maj:t har ett antal överfurirer — vilka efter anställning såsom fast anställt manskap och tjänstgöring såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktiga omedelbart tillträtt beställning å löneplan Mb och sålunda icke kunnat erhålla förenämnt tillgodoräkningsbeslut av regementschef — hemställt att få i löneturshänseende i beställningen å löneplan Mb tillgodoräkna tiden för tjänstgöring såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktiga.

I infortrade yttranden över en av framställningarna ha *försvarets civilförvaltning* och *försvarsväsendets lönenämnd* ansett skäligt, att den begärda tillgodoräkningsrätten tillskapas. Lönenämnden har föreslagit sådan ändring av 7 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet, att tillgodoräkning av ifrågasvarande tid må medgivas oberoende av om angivet beslut av regementschef föreligger eller ej.

De nuvarande bestämmelserna i 7 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet tillåta — på sätt förut angivits — förmånligare placering i lönehänseende av en beställningshavare å löneplan Mb, som efter avgång från tidigare innehavd fast anställning såsom manskap tjänstgjort såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktig, endast under den förutsättningen, att beställningshavaren före tillträdet av beställningen å löneplan Mb under någon tid ånyo tillträtt beställning tillhörande löneplan Ma. I likhet med de i det angivna ärendet hörda myndigheterna finner jag det skäligt, att en sådan ändring vidtages i bestämmelserna i 7 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet, att tjänstgöring såsom underbefäl i reserven eller såsom värnpliktig må likställas med tjänstgöring såsom fast anställt manskap även för det fall, att något beslut av regements- (likställd) chef icke föreligger om motsvarande likställande för löneklassplacering i beställning tillhörande löneplan Ma.

*Departements-
chefen.*

Försvarsväsendets lönenämnd har föreslagit, att den ifrågasatta ändringen skall givas retroaktiv verkan från och med den 1 oktober 1944. Jag tillstyrker lönenämndens förslag även i denna del.

10. Vissa frågor om ändringar i avlönings- och anställningsförhållandena för folkskolans lärare.

I skrivelse den 19 januari 1946 ha *1945 års seminariesakkunniga* framlagt förslag till vissa åtgärder i syfte att underlätta rekryteringen av folk- och småskollärare till avlägset belägna orter i allmänhet och till finnbygden i synnerhet. Förslagen avse såväl ordinarie och extra ordinarie lärare som vikarier.

Över seminariesakkunnigas förslag ha yttranden avgivits av *skolöverstyrelsen*, *statskontoret*, *allmänna lönenämnden* och *domkapitlet i Lund* även som av *styrelsen för Sveriges folkskolläraryförbund*, *centralstyrelsen för Sveriges folkskollärrarinneförbund* och *centralstyrelsen för Sveriges småskollärrarinneförbund*.

På föredragning av chefen för ecklesiastikdepartementet ha vissa av de av seminariesakkunniga behandlade frågorna anmälts i en den 12 april 1946 dagtecknad proposition, nr 242, angående anslag för budgetåret 1946/47 till folkskoleseminarierna m. m. I nu förevarande sammanhang torde till övervägande få upptagas frågor om slopande av karenstiden för erhållande av extra ordinarie tjänst, införande av fasta språktillägg för vissa lärare, beredande av reseersättning åt vikarierande lärare samt höjning av arvodena åt pensionerade lärare under vikariatstjänstgöring.

a) Karenstidens partiella avskaffande.

Seminariesakkunnigas förslag i denna fråga avser — såvitt gäller extra ordinarie tjänster — upphävande beträffande vissa skolformer av de i 1 § 2 mom. folkskolans avlöningsreglemente stadgade villkoren, att för anställning såsom extra ordinarie folk- eller småskollärare bland annat erfordras, dels att, då tjänsten skall tillträdas, minst två år förflutit från dagen för lärarens examen, dels ock att läraren efter nämnda examen intill ansökningstidens utgång tjänstgjort minst 256 dagar med full tjänstgöring inom det statliga eller det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet. Enligt de sakkunnigas mening böra dessa villkor upphävas vid anställning vid B2- och B3-skolor samt vid mindre folkskolor (D1-3) och flertalet friliggande b-skolor.

De sakkunnigas förslag har icke föranlett erinran i något av *yttrandena*.

För de sakkunnigas överväganden i denna fråga, den närmare innebörden av deras förslag samt de särskilda remissmyndigheternas inställning till förslaget torde här få hänvisas till den förenämnda propositionen nr 242, s. 46—48 i vilken föreslagits slopande av karenstiden för erhållande av vissa ordinarie lärartjänster. Här må endast erinras därom, att de sakkunniga uppskattat den sammanlagda kostnadsökningen för karenstidens avskaffande i avsedd omfattning vid anställning å såväl ordinarie som extra ordinarie tjänster till 25 000 kronor för år.

b) Införande av fasta språktillägg.

Seminariesakkunniga ha verkställt en ingående undersökning av finnbygdens speciella problem och möjligheterna att lösa dessa. De sakkunnigas utredning utmynnar i tvenne förslag, nämligen dels höjning av de s. k. finnbygdsstipendierna, dels ock införande av fasta språktillägg för samtliga lärare vid folk- och småskolor i finnbygden. Det förstnämnda förslaget har upptagits till behandling i propositionen nr 242. Innan de sakkunniga ingå på de överväganden, som leda fram till det andra förslaget, ha de lämnat följande översikt rörande språktilläggens tillkomst.

S. k. belöningar och understöd till lärare inom den finsktalande bygden för visat nit vid undervisningen, särskilt i svensk språkkunskap, ha sporadiskt förekommit ända sedan år 1874 och utdelats genom domkapitlets i det nordligaste stiftet försorg. År 1919 synas dessa understöd ha fått en närmare fixering, i det att beloppen bestämdes till 300 kronor per år till folkskollärare, 150 kronor till biträdande lärare i folkskola och lärare i mindre folk-

skola samt 100 kronor till småskollärare. På förslag av domkapitlet i Luleå och efter skolöverstyrelsens tillstyrkande höjdes de 1920 till respektive 400, 250 och 200 kronor att utgå årligen till alla lärare inom ifrågavarande bygd »som ersättning för ett krävande arbete i isolerade trakter under ogynnsamma omständigheter», och de fingo därmed karaktären av särskilt lönetillägg. Vid den lärarlönereglering, som 1937 års riksdag beslöt, varvid lärarna inplacerades i det statliga lönesystemet med tillämpning av dyrortsgruppering, kallortstillägg etc., sänktes språktilläggen för samtliga lärarkategorier i finnbygden till 150 kronor för att dock 1939 höjas till 180 kronor och sedermera helt bortfalla — utom för småskollärare och lärare i mindre folkskolor inom vissa skoldistrikt. I samband därmed bestämdes beloppet till 150 kronor för år räknat.

De sakkunniga redovisa härefter en framställning, som av Kungl. Maj:t remitterats till de sakkunniga för att av dessa tagas i övervägande vid fullgörandet av deras uppdrag. Framställningen, som var dagteknad den 17 december 1943, hade gjorts av Sveriges folkskolläraryförbund och Sveriges folkskollärarynnerförbund och avsåg rätt till språktillägg för lärare vid folkskolor inom vissa av rikets nordligaste gränsorter. Över denna framställning hade ytiranden avgivits av skolöverstyrelsen och allmänna lönenämnden den 18 augusti respektive den 16 december 1944. Båda remissmyndigheterna hade förklarat sig icke kunna förorda, att det ifrågavarande spörsmålet för det dåvarande gjordes till föremål för särskild behandling.

För egen del ha seminariesakkunniga i denna fråga anfört följande.

De sakkunniga, som övervägt frågan om ett återinförande av språktilläggen, ha stannat vid den ståndpunkten, att fasta språktillägg för samtliga folk- och småskoletjänster inom de finskspråkiga skoldistrikten kunna anses väl motiverade. De särskilda svårigheter, som sammanhånga med gränsbygdens språkförhållanden, äro uppenbara och innebära onekligen för såväl folk- som småskollärarna i denna del av riket ett visst merarbete eller i varje fall en tunga utöver de vanliga arbetsuppgifterna, som i någon mån bör kompenseras genom särskilda tillägg. Även om de av de sakkunniga föreslagna högre seminariestipendierna kunna förväntas kraftigt bidra till en bättre lärarrekrutering till finnbygdens skolor, gäller det dessutom att kompensera det tyngre arbetet och i görligaste mån stimulera lärarna att kvarstanna och verka i bygden. Visserligen kan en måttlig cirkulation av lärare även vara nyttig, men denna bör dock icke vara så stark, att ej under alla förhållanden en viss fast lärarstam kvarstår, som genom sin intimare kännedom om och intresse för bygden kan utföra en mera kontinuerlig kulturuppgift.

De sakkunniga vilja följaktligen föreslå ett återinförande av språktilläggen för folk- och småskoletjänsterna inom de finskspråkiga skoldistrikten och anse, att detta tillägg, som bör vara lika för folk- och småskollärare, ordinarie och extra, sättes till minst 400 kronor per år, d. v. s. till samma belopp som före 1938 utgick till folkskollärarna inom dessa skoldistrikt. Rimliga skäl torde även tala för att liknande tillägg måtte utgå till ordinarie och extra ordinarie övningsskollärare vid småskoleseminariet i Haparanda, därest staden Haparanda överhuvud taget skall medtagas bland orter, där språktillägg bör utgå, något som de sakkunniga för sin del icke anse nödvändigt. De sakkunniga vilja härvidlag erinra om, att Kiruna, Malmberget m. fl. större orter inom den s. k. finnbygden redan undantagits, och språksvårigheterna i Haparanda stad torde icke vara mycket större än å dessa orter, där även åtskilliga skolbarn finnas med finskspråkiga hem. Dock anse de

sakkunniga det givet, att de lärare i Haparanda, som enligt nu gällande bestämmelser redan åtnjuta språktillägg, ej fråntagas dessa. Å språktilläggen torde icke böra beräknas rörligt tillägg eller kristillägg, liksom tilläggen i fråga givetvis icke böra få tillgodoräknas vid löneplacering av vederbörande lärare efter dennes flyttning från finnbygden eller vara pensionsbildande.

Slutligen ha de sakkunniga redovisat följande kostnadsberäkning.

Beträffande de årliga sammanlagda kostnaderna för dessa språktillägg kan en noggrannare beräkning av lärarantalet ej göras annat än för ett påbörjat eller stundande läsår. Innevarande läsår, 1945/46, tjänstgjorde å finskspråkiga orter inom Tornedalens och Norrbottens norra inspektionsområden sammanlagt 481 lärare (220 folkskollärare och 261 småskollärare.) Om språktillägg enligt de sakkunnigas förslag utgått till dessa lärare, skulle kostnaderna härför ha uppgått till 192 400 kronor. För läsåret 1946/47 torde antalet lärare å ifrågavarande orter komma att stiga något, varför ett anslag på högst 200 000 kronor skulle bli behöfligt. Då det för närvarande utgående beloppet utgör ungefär 25 000 kronor, skulle merkostnaderna utgöra högst 175 000 kronor.

De sakkunnigas förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *skolöverstyrelsen*, *allmänna lönenämnden*, *domkapitlet i Luleå*, *styrelsen för Sveriges folkskolläraryförbund* och *centralstyrelsen för Sveriges folkskolläraryförbund*. Förslaget har däremot avstyrkts av *statskontoret*, som till stöd för denna sin inställning anfört i huvudsak följande.

Erinras må, att i samband med genomförandet av 1937 års lönereglering för folk- och småskollärare de tidigare till lärare i vissa skoldistrikt med *icke finsktalande* befolkning utgående särskilda lönetilläggen ansågos icke vidare böra bibehållas (rd. skr. nr 468/1937). De språktillägg, som betingades bland annat av de säregna, undervisningen försvårande språkförhållandena inom vissa delar av de nordligaste gränsorterna skulle däremot fortfarande utgå. Med hänsyn till att dessa lönetillägg, som tidigare varit differentierade, avsågo att allenast utgöra kompensation för de särskilda undervisningssvårigheterna i trakter med finsktalande befolkning fastställdes desamma att framdeles utgå med samma belopp (150 kronor för läsår) till samtliga ifrågakommande lärare (1938 års statsv. prop. VIII ht, s. 416). Då fråga sedermera uppkom att i besparingssyfte helt avskaffa ifrågavarande lönetillägg, ansågos desamma dock böra alltjämt bibehållas för de lärare, som framför övriga måste genom skicklighet och ihärdighet bemästra de av språkförbistringen föranledda svårigheterna eller för lärare med undervisning i första och andra årsklasserna (177/1941, s. 54).

Med hänsyn till ifrågavarande särskilda lönetilläggs karaktär av kompensation för förekommande språksvårigheter vid undervisningen böra dessa tillägg enligt statskontorets mening allt fortfarande begränsas att utgå allenast till lärare med undervisning å småskolestadiet. Då någon kännbar brist å lärare av denna kategori icke föreligger i finnbygden, anser statskontoret tillräckliga skäl icke föreligga för en uppräknig av tilläggen från nu utgående 150 kronor till föreslagna 400 kronor.

Centralstyrelsen för Sveriges småskolläraryförbund har i frågan anfört följande.

Att lågstadiets lärare fingo behålla språktillägget, trots att detta ströks för folkskolans lärare, är väl att betrakta som ett uttryck för att myndigheterna ansågo detta tillägg motiverat med hänsyn till att det är just denna

kategori lärare, som har att meddela den grundläggande undervisningen i svenska språket åt barn, vars hemspråk på grund av de talrika ingiftena från Finland i stor utsträckning är finska. Skulle de seminariesakkunnigas förslag leda till beslut på denna punkt, erhålla folkskolans lärare inom finnbygden en löneförbättring på 400 kronor under det att småskollärarna få nöja sig med 250 kronor. Enligt centralstyrelsens mening borde åt båda kategorierna ges en reell löneförhöjning av 400 kronor.

c) Reseersättning till vikarier.

Under betonande av att lösningen av rekryteringsproblemet ställer sig ännu svårare när det gäller vikarier till skolorna — särskilt vid s. k. korttidsvikariat — än när det gäller anskaffande av lärare till ordinarie och extra ordinarie tjänster, ha *seminariesakkunniga* framlagt två förslag till motverkande av vikariebristen. Det första förslaget syftar till att hjälpa skolor å avlägset belägna orter att erhålla kompetenta vikarier. I sådant syfte föreslå de sakkunniga införande av reseersättning till vikarier under vissa förutsättningar. Det andra förslaget — som skall upptagas till behandling under d) härefter — syftar till att göra kompetenta personer villiga att överhuvud åtaga sig vikariat. I sådant hänseende föreslås höjning av arvodet till pensionerad lärare vid vikariatstjänstgöring.

I fråga om möjligheterna att göra vikariat å avlägset liggande orter mera eftersökta uttala de sakkunniga, att det torde bli nödvändigt, att vikarier i viss utsträckning erhålla ersättning för de kostnader, som resan till vikariatsplatsen medför. De sakkunniga påpeka, att i 1918 års avlöningsreglemente för lärare vid folk- och småskolor uttalades angående vikarie för sjukledig lärare, att skoldistriktet borde lämna gottgörelse för vikaries resekostnad, men att dylik reseersättning ej nämnes i nu gällande avlöningsreglemente. Härefter anföra de sakkunniga bland annat följande.

För närvarande utgår enligt författningarna reseersättning icke till annan lärare i folkskola än ambulerande lärarinna i hushållsgöromål, som äger att för av tjänsten föranledda resor från hemmet och till kursort, mellan kursorter samt från kursort åter till hemmet av statsmedel åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass III E i allmänna resereglementet. För korttidsvikariat vid de allmänna läroverken lämnas enligt praxis till vikarie numera viss reseersättning i de fall då resekostnaden överstiger 15 % av avlöningen, dock gäldas ej resekostnad under 15 kronor (för resa fram och åter), och biljettpiserna å järnväg beräknas endast för resa i klass III. Traktamentsersättning utbetalas icke i dessa fall.

De sakkunniga vilja föreslå, att reseersättning för s. k. korttidsvikariat i folkskola måtte utgå för vikaries resa till och från vikariatsorten i huvudsak enligt de nyss nämnda grunder, som tillämpas vid läroverken. De sakkunniga anse, att även här icke bör gäldas resekostnad under 15 kronor men föreslå dessutom en övre kostnadsgräns, t. ex. 75 kronor. Dessa belopp gälla resa fram och åter. Då emellertid en vikarie kan tänkas ambulera från ort till ort, bör måhända gränserna beräknas för enkel resa och sättas till 10, respektive 40 kronor. Ersättning bör endast komma i fråga för fall, då förordnandet omfattar minst 6 dagar i följd och då detta icke uppgår till hel termin. Vid vikariat, som uppehålls av extra ordinarie lärare, bör ersättning ej ifrågakomma.

Beträffande de årliga kostnaderna för statsverket vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag samt vissa administrativa frågor i samband med den föreslagna reseersättnings utbetalande ha de sakkunniga gjort följande uttalande.

Beträffande de årliga kostnaderna för statsverket för sådana resebidrag anse sig de sakkunniga icke kunna ange några exakta siffror, alldenstund antalet vikariatstillfällen och resekostnaderna för vikarierna givetvis icke på förhand låta sig beräkna. Utgår man emellertid från den nyss nämnda undersökningen, som omfattar ett läsår, varunder militärinkallelser av lärare ännu förekommo i stor utsträckning, synas de årliga kostnaderna komma att uppgå till omkring 35 000 kronor. Beträffande sättet för utfåendet av dylika resebidrag hänvisas till det förfaringssätt, som tillämpas i fråga om skolkökslärarinnornas reseräkningar, d. v. s. granskning och attestering av räkningarna av statens folkskolinspektör samt utbetalning genom statskontoret, respektive vederbörande länsstyrelse.

Seminariesakkunnigas förslag i reseersättningsfrågan har oförändrat tillstyrkts av *skolöverstyrelsen* och lämnats utan erinran av *allmänna lönenämnden*, *domkapitlet i Luleå* och *centralstyrelsen för Sveriges folkskolläraryrkesförbund*. Styrelserna för *de övriga två lärarförbunden* ha i princip tillstyrkt förslaget men förordat för vikarierna förmånligare bestämmelser än de, som föreslagits av de sakkunniga.

Statskontoret har i denna fråga anfört följande.

Statskontoret ansluter sig till den av de sakkunniga uttalade uppfattningen, att lärare med s. k. korttidsvikariat bör erhålla gottgörelse för med vikariatet förenade resekostnader. I likhet med vad som nu är fallet beträffande exempelvis reseersättning till vikarier vid kommunala läroverk bör dylik gottgörelse till folk- och småskollärare icke bekostas av statsverket utan utgå av kommunala medel. Det må jämväl framhållas, att — därest det skulle åvila statsverket att bestrida sagda kostnader — det icke torde bliva möjligt för staten att kontrollera, att skoldistrikten för att nedbringa resekostnaderna i största möjliga utsträckning anskaffa vikarier från närbelägna orter. I övrigt får statskontoret beträffande föreliggande spörsmål hänvisa till Kungl. Maj:ts beslut den 12 oktober 1945 angående framställning om särskild utredning rörande resekostnadsersättning åt kommunalt anställda lärare.

I det ärende, som avgjordes genom det av statskontoret åberopade beslutet av Kungl. Maj:t, voro förhållandena i huvudsak följande. I en den 18 december 1942 dagtecknad, till chefen för finansdepartementet ställd skrift hade styrelserna för Sveriges allmänna folkskolläraryrkesförbund, Sveriges folkskolläraryrkesförbund, Sveriges folkskolläraryrkesförbund, Sveriges småskolläraryrkesförbund, kommunala mellanskolornas lärarförening och praktiska mellanskolornas och högre folkskolornas lärarförening gjort framställning om utredning av frågan om resekostnadsersättning för kommunalt anställda lärare. Över framställningen hade infordrade utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen, som tillstyrkte begärd utredning, och av statskontoret, som avstyrkte åtgärd i anledning av framställningen med i huvudsak samma motivering som i det nu förevarande utlåtandet över seminariesakkunnigas förslag. Genom beslut den 12 oktober 1945 fann Kungl. Maj:t framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

d) *Höjning av arvudet till pensionerade lärare.*

*Seminarie*sakkunnigas andra förslag till vikariefrågans underlättande avser, som förut omförmållts, höjning av de arvodesbelopp, som enligt folkskolans avlöningsreglemente utgå till pensionerade folk- och småskollärare för vikariatstjänstgöring vid folk- eller småskola.

De sakkunniga ha i denna fråga anfört i huvudsak följande.

Vad angår frågan om vad som kan göras för att skaffa tillräckligt antal vikarier överhuvud taget under den tid av lärarbrist, som torde komma, vilja de sakkunniga erinra om att redan nu personer med ganska svag kompetens anlåtats, och att det därför är av stor vikt, att åtgärder vidtagas för att locka fram sökande med bättre kompetens. Framförallt tvenne kategorier torde därvid komma i fråga, nämligen dels lärarinnor, som på grund av giftermål eller av andra orsaker mer eller mindre definitivt lämnat lärarbanan, dels de pensionerade lärarna. Om de sakkunnigas förslag om resersättning vid vikariat realiserats, torde detta göra sitt till för att lärare av båda dessa kategorier skola bliva mera benägna att åtaga sig tjänstgöring som vikarier. Det arvode, som med nuvarande bestämmelser tillkomma de pensionerade lärarna, är emellertid av den storleksordningen, att det icke verkar tillräckligt lockande för dem att ställa sig till förfogande. Jämlikt 49 § folkskolans avlöningsreglemente åtnjuta pensionerad lärare vid full tjänstgöring ett dagarvode med högst 12 kronor vid tjänstgöring i folkskola och med högst 8 kronor vid tjänstgöring i småskola, i mindre folkskola eller som biträdande lärare. Om en pensionerad lärare erbjudes vikariat på sin egen bostadsort, torde han nog vara villig att åtaga sig detsamma mot nämnda arvode, därest han överhuvud taget önskar återinträda i tjänstgöring. Men för en tjänstgöring på annat håll, där uppehållet kostar honom hela eller större delen av arvudet, står han knappast till förfogande. Enligt de sakkunnigas mening vore här en avsevärd höjning av arvudet önskvärd, varigenom de pensionerade lärarna kunde väntas lockas till tjänstgöring. Från lärarhåll har emellertid en framställning om en lösning av denna fråga efter andra linjer föreslagits. De sakkunniga ha nämligen erfarit, att Sveriges allmänna folkskolläraryörening i en underdånig skrivelse den 1 september 1945 hemställt, att pensionerad lärare vid tjänstgöring i folk- eller småskola måtte erhålla rörligt tillägg och kristillägg å nu utgående arvode. Med hänsyn till gällande praxis anse de sakkunniga sig icke kunna tillstyrka införande av tillägg på arvodesbeloppen men vilja i stället föreslå, att nu utgående dagarvoden för pensionärer på högst 12 kronor vid tjänstgöring i folkskola och högst 8 kronor vid tjänstgöring i småskola måtte höjas till respektive 18 och 14 kronor.

Merkostnaderna för den föreslagna höjningen av arvodesbeloppen äro enligt de sakkunniga svåra att beräkna. För omkring 250 pensionerade lärare med en tjänstgöring av ca två månader skulle ökningen utgöra omkring 90 000 kronor.

*Seminarie*sakkunnigas förslag om höjning av arvodesbeloppen för pensionerade lärare har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *alla remissmyndigheter* utom *allmänna lönenämnden* och *statskontoret*. *Allmänna lönenämnden* tillstyrker en generell höjning i mindre utsträckning men därutöver viss differentiering av arvoden. Lönenämnden anför.

Enligt lönenämndens mening föreligga knappast tillräckliga skäl att vidtaga generell höjning av ifrågakvarande arvoden i den utsträckning de sak-

kunniga föreslagit. Angelägnast synes lönenämnden vara att förbättra ersättningen vid vikariat å annan ort än bostadsorten. Lönenämnden vill för sin del förordna en differentiering av arvodet med hänsyn härtill. För nu avsedda fall synas de av de sakkunniga föreslagna beloppen å 18 respektive 14 kronor kunna godtagas, i förekommande fall jämte ersättning för resekostnad. Vid vikariat å den egna bostadsorten synes lönenämnden däremot högre arvode icke böra utgå än 15 respektive 12 kronor för dag.

Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka någon generell arvodeshöjning men finner viss extra ersättning motiverad vid tjänstgöring å annan ort än den egna bostadsorten. Statskontorets yttrande i denna fråga är av följande lydelse.

Vad angår de arvodesbelopp, som enligt nu gällande grunder utgå till pensionerad lärare vid tjänstgöring såsom vikarie å folk- eller småskollärartjänst, har i föreliggande utredning framhållits, att desamma äro tillfyllest för att dylik lärare skall mottaga vikariatsförordnande vid skola å den ort, där han är bosatt. Statskontoret kan vid sådant förhållande icke tillstyrka en generell förhöjning av arvodesbeloppen. Däremot synas vissa skäl tala för att pensionerad lärare, som tjänstgör å annan ort än den egna bostadsorten och vilken till följd härav åsamkas särskilda utgifter för logi å den tillfälliga tjänstgöringsorten, tillerkännes gottgörelse härför med förslagsvis 6 kronor för dygn under vikariatsförordnandet.

I detta sammanhang torde ock böra anmälas en den 24 september 1945 dagtecknad skrift, vari *pensionerade folkskollärares riksförbund*, med instämmande av *centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening*, hemställt att å de i folkskolans avlöningsreglemente fastställda arvoden till pensionerad lärare, som vikarierar i folk- eller småskola, måtte få utgå rörligt tillägg och kristillägg enligt därom eljest gällande bestämmelser. I infortrat yttrande över denna framställning har *skolöverstyrelsen* åberopat sitt utlåtande över seminariesakkunnigas förslag till höjning av ifrågavarande arvoden.

*Departements-
chefen.*

Vad först angår frågan om den s. k. karenstidens partiella avskaffande, har de sakkunnigas förslag i frågan i propositionen nr 242 förordats till genomförande, såvitt avser de ordinarie befattningarna. Med hänsyn till de skäl, seminariesakkunniga framlagt till stöd för sitt förslag samt till den ståndpunkt, remissmyndigheterna intagit till detta, vill jag icke motsätta mig förslaget genomförande även såvitt gäller extra ordinarie tjänster. Då de åberopade motiven för karenstidens partiella avskaffande enligt mitt förmenande torde vara åtminstone i viss mån av övergående natur, kan jag emellertid icke biträda de sakkunnigas förslag, att för ändamålet skulle vidtagas ändring av 1 § 2 mom. folkskolans avlöningsreglemente. Jag vill i stället förordna, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att vid sidan av avlöningsreglementets bestämmelser meddela föreskrift om karenstidens partiella avskaffande tills vidare i enlighet med seminariesakkunnigas förslag.

Vad härefter angår de sakkunnigas förslag om införande av fasta språktillägg för samtliga lärare vid folk- och småskolor i finnbygden och om in-

förande av reseersättning för vikarier, är jag — bland annat på de av statskontoret anförda skälen — icke beredd att nu förorda genomförande av dessa förslag.

Vidkommande slutligen frågan om höjning av arvodena till pensionerade lärare, som fullgöra vikariatstjänstgöring vid folk- eller småskola, anser jag mig icke böra motsätta mig en viss generell höjning från och med den 1 juli 1946 med hänsyn framför allt till det beslutade provisoriska lönetillägget, som bland annat kommer att medföra löneökning för sådana lärare, som icke vikariera efter avgång med pension utan fortsätta sin tjänstgöring efter erhållet anstånd med avsked. Arvodesförhöjningen för de pensionerade folk- och småskollärarna synes dock icke böra fastställas till högre belopp än två kronor för dag, oberoende av vid vilken skolform vikariatet bestrides. Därutöver synes emellertid rimligt med en särskild ersättning i de fall, då vikariatet bestrides å annan ort än den egna bostadsorten. En dylik ersättning är — på sätt statskontoret uttalat — närmast motiverad med hänsyn till utgifter för logi å den tillfälliga tjänstgöringsorten. Denna gottgörelse torde böra utgå vid sidan av det ordinarie arvodet. Beloppet av den särskilda ersättningen torde böra fastställas till fyra kronor för dygn under vikariatsförordnandet. För erhållande av dylik ersättning synes böra krävas, att skolan ligger på ett visst minsta avstånd (farbar väg) från lärarens bostad. I detta hänseende vill jag föreslå, att särskild ersättning må utgå, så snart den skola, vid vilken vikariatet fullgöres, är belägen på minst två mils avstånd från den pensionerade lärarens bostad. Förslag till härav betingad ändring av 49 § folkskolans avlöningsreglemente torde böra föreläggas riksdagen. Ändringen bör träda i kraft den 1 juli 1946.

11. Fråga om ersättning åt ordinarie lärare vid folk- och småskoleväsendet vid viss vikariatstjänstgöring under ferietid.

Enligt 17 § folkskolans avlöningsreglemente den 30 juni 1942 (nr 619) skall ordinarie folkskollärare eller småskollärare, som uppehåller förordnande å annan folkskollärary- respektive småskollärarytjänst, med avstående av samtliga avlöningsförmåner å sin egen tjänst åtnjuta avlöning såsom om den uppehållna tjänsten vore ordinarie och läraren ordinarie innehavare av densamma. Omfattar förordnandet hel termin, skall avlöningen i enahanda ordning utgå å den uppehållna tjänsten jämväl under ferietid, som infaller samma kalenderhalvår som förordnandet. Med småskollärare likställas lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare. Till motivering av dessa bestämmelser anfördes i 1941 års lärarlönesakkunnigas betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente (SOU 1942: 9, s. 117) bland annat, att tidigare gällande anordning med utbetalande av lön för samma tid från två olika skoldistrikt medfört olägenheter och att de sakkunniga ansett en förenkling böra genomföras. Den med avseende å förordnande, som omfattade hel termin, meddelade föreskriften, att läraren även under viss ferie-

tid skulle äga uppbära avlöning å den uppehållna tjänsten i stället för å den egna tjänsten sammanhängande bland annat med att vikarien å lärarens egen tjänst i sådant fall som regel skulle anställas som extra ordinarie för helt kalenderhalvår.

Sedan styrelsen för Sveriges folkskolläraryrkesförbund gjort framställning om att särskild ersättning utöver oavkortad lön måtte få utgå till sådan ordinarie lärare vid folk- och småskoleväsendet, som utan att åtnjuta tjänstledighet från den ordinarie tjänsten uppehölle förordnande å annan motsvarande befattning, upptogs denna fråga till behandling i en proposition till 1944 års riksdag (nr 216, punkt 11). Kungl. Maj:t föreslog därvid riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att — i huvudsaklig överensstämmelse med vad under den ifrågavarande punkten i propositionen anförts — besluta i fråga om ersättning åt ordinarie lärare vid folk- och småskoleväsendet vid viss vikariatstjänstgöring under ferietid.

Till stöd för förslaget om nämnda bemyndigande anförde jag i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet bland annat följande.

Olika meningar ha gjort sig gällande i fråga om det sätt, varpå avlöningen för ordinarie lärare vid folk- och småskoleväsendet bör bestämmas för tid, då han dels åtnjuter ferier å sin ordinarie lärarbefattning eller å extra ordinarie lärarbefattning, som han innehar med frånträdande av lönen å den ordinarie befattningen, dels ock uppehåller annan lärarbefattning än den, varå ferier sålunda åtnjutas. Å ena sidan har anförts, att skälig ersättning borde få utgå i anledning av vikariatstjänstgöringen, då denna fölle utanför lärarens tjänstgöringsskyldighet. Häremot har å andra sidan invänts, att ferietiden vore betingad av undervisningstekniska förhållanden och att läraren principiellt finge anses pliktig att utan särskild ekonomisk kompensation underkasta sig den avkortning av ferierna, som eventuellt kunde finnas vara av behovet påkallad.

För egen del anser jag, att även om principiella skäl kunde tala för den sistnämnda ståndpunkten, lärare, som under ferier fullgör tjänst å annan befattning, bör beredas skälig gottgörelse främst för täckande av de merkostnader, som i allmänhet torde föranledas av denna tjänstgöring. Jag anser mig därför böra förorda, att lärare i här avsett fall medgives att dels behålla oavkortad lön för den ferieberättigande tjänsten, dels ock erhålla viss ersättning för den uppehållna befattningen. I betraktande av att behov av här avsedd vikariatstjänstgöring i stort sett endast torde föreligga under rådande extraordinära förhållanden med militärinkallelser i större omfattning, vill jag föreslå, att åtgärder i syfte att ernå en reglering i avsedd riktning åtminstone för närvarande vidtagas provisoriskt vid sidan av gällande avlöningsreglemente. Jag förordar, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela bestämmelser i ämnet. Vad beträffar storleken av den särskilda ersättningen torde i allmänhet under nuvarande förhållanden icke vara något att erinra mot de av skolöverstyrelsen och allmänna lönenämnden föreslagna beloppen, 12 kronor för dag vid vikariat å folkskollärartjänst och 8 kronor för dag vid vikariat å annan befattning. Det synes emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma ersättningsgrunderna, med avvikelser i mån av behov från de nu angivna.

Riksdagen lämnade Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet (statsutskottets utl. nr 143; riksdagens skriv. nr 341). Bestämmelser i ämnet ha av

Kungl. Maj:t meddelats i kungörelsen (nr 508) angående ersättning åt ordinarie folk- och småskollärare m. fl. vid viss tjänstgöring å ferietid under budgetåret 1944/45.

Enligt denna kungörelse — som redan på grund av sin rubrik endast gällde för viss begränsad tid — ägde skolöverstyrelsen på särskild framställning besluta att lärare, som fullgjort avsett förordnande å annan tjänst, finge i stället för avlöning enligt 17 § folkskolans avlöningsreglemente åtnjuta dels oavkortad lön å egen tjänst och dels särskild ersättning, vilken finge bestämmas till högst 12 kronor för dag, såvitt anginge tjänstgöring i folkskola, och till högst 8 kronor för dag, såvitt anginge tjänstgöring i småskola, i mindre folkskola eller såsom biträdande lärare. Dessutom stadgades, att sådant beslut finge meddelas allenast efter prövning, att förordnandet varit erforderligt för undervisningens behöriga uppehållande samt att annan än ordinarie lärare icke lämpligen kunnat anlitas för ändamålet.

För tid efter utgången av budgetåret 1944/45 ha icke givits några bestämmelser i förevarande hänseende.

I skrivelse den 13 november 1945 har *skolöverstyrelsen* — med förmålan att till överstyrelsen inkommit ett antal ansökningar från ordinarie folk- och småskollärare om ersättning för vikariatstjänstgöring under ferietid budgetåret 1945/46 — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte jämväl för tid efter utgången av budgetåret 1944/45 lämna överstyrelsen enahanda bemyndigande som enligt kungörelsen 1944: 508.

I en den 14 december 1945 dagtecknad skrift har *styrelsen för Sveriges folkskolläraryförbund* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser angående avlöning åt ordinarie lärare vid folkskola, som under ferier från sin ordinarie tjänst tjänstgör som vikarie. Beträffande behovet av sådana bestämmelser har förbundsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Anledningen till att förbundsstyrelsen gjorde den framställning, som föranledde ersättningsfrågans upptagande i propositionen 1944: 216, var närmast den betydande lärarbrist, som vid tidpunkten för framställningens avgivande rådde i landet till följd av inkallelserna under den förstärkta försvarsberedskapen. Den senare har upphört från och med den 1 juli 1945, men trots detta föreligger likväl, såsom seminariesakkunniga påvisat, även för närvarande lärarbrist, vilken synes komma att bestå ett antal år framåt. I anledning därav anser förbundsstyrelsen skäl föreligga, att de i kungörelsen 1944: 508 meddelade bestämmelserna givas förlängd giltighet. Förbundsstyrelsen vill emellertid framhålla, att nämnda bestämmelser skola gälla endast under tid, då uppenbar vikariebrist råder. Det måste nämligen anses riktigt, att ordinarie lärare under ferier icke skall uppehålla annan lärarbefattning. Under nu rådande lärarbrist är det emellertid ett skolans intresse, att här ifrågasatta lärare beredas möjlighet att under ferier mottaga vikariatsförordnande.

I fråga om de nya bestämmelsernas innehåll har förbundsstyrelsen anhållit, dels att de maximala dagbeloppen måtte höjas från 12 och 8 kronor till respektive 18 och 12 kronor, dels ock att beslut om utanordnande av särskild ersättning måtte få fattas av statens folkskolinspektörer i stället för av skolöverstyrelsen.

Över förbundsstyrelsens framställning har infordrat utlåtande avgivits av *skolöverstyrelsen*, som icke ansett tillräckliga skäl anförda för en höjning av den särskilda ersättningens maximibelopp eller för överförande av beslutanderätten till statens folkskolinspektörer.

*Departements-
chefen.*

Den reglering av förevarande ersättningsfråga, som verkställdes år 1944, var närmast föranledd av de extraordinära förhållanden, som då rådde på grund av den förstärkta försvarsberedskapen med därav följande militärinkallelser i större omfattning. Med hänsyn härtill uttalade jag också i propositionen 1944: 216, att regleringen borde vidtagas provisoriskt vid sidan av gällande avlöningsreglemente. I enlighet härmed utfärdade Kungl. Maj:t med riksdagens bemyndigande en särskild kungörelse i ämnet.

Ehuru beredskapsinkallelserna numera upphört, råder fortfarande en betydande lärarbrist, framför allt beroende på det ökande barnantalet i skolorna. Lärarbristen hotar att inom de närmaste åren bliva så stor, att Kungl. Maj:t och riksdagen efter förslag av 1945 års seminariesakkunniga redan vidtagit vissa åtgärder i syfte att motverka den. Här må erinras om att 1945 års riksdag under höstsessionen medgivit inrättande av extraordinära och snabbare utbildningsmöjligheter för blivande folk- och småskollärare samt beslutit om omedelbart införande av 63 års pensionsålder för folkskollärarna.

Med hänsyn till det anförda anser jag tillräckliga skäl föreligga för ett bibehållande av den möjlighet till lättare erhållande av kompetenta vikarier, som 1944 års reglering av ersättningsfrågan innebär. Jag förordar alltså, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela bestämmelser i förevarande ersättningsfråga jämväl för tid efter utgången av budgetåret 1944/45. Då behovet alltjämt torde bero på extraordinära förhållanden, vill jag även denna gång föreslå, att åtgärderna vidtagas provisoriskt vid sidan av gällande avlöningsreglemente. I likhet med skolöverstyrelsen kan jag icke finna tillräckliga skäl föreligga för höjning av maximibeloppen eller överflyttande av beslutanderätten, på sätt styrelsen för Sveriges folkskolläraryförbund hemställt. I överensstämmelse med vad som skedde vid 1944 års reglering, torde det även nu böra ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma ersättningsgrunderna, med avvikelser i mån av behov från de angivna.

Hemställan.

Inom finansdepartementet ha utarbetats förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8), om ändrad lydelse av 7 § 3 mom. manskapsavlöningsreglementet den 21 juni 1940 (nr 652) och om ändrad lydelse av 49 § folkskolans avlöningsreglemente den 30 juni 1942 (nr 619). Förslagen innefatta de ändringar i avlöningsreglementena, som i det föregående förordats.

Under åberopande av vad sålunda i det föregående i skilda hänseenden anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förenämnda förslag till kungörelser;
dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats

a) besluta — i förekommande fall med retroaktiv verkan från och med den 1 juli 1945 — om särskilda förmåner åt befattningshavare, som efter omplacering från en stationerings- eller förläggningsort till en annan icke kunnat anskaffa familjebostad å den nya stationerings- eller förläggningsorten,

b) meddela föreskrifter om ersättning för uppkommande merkostnad för befattningshavares resa mellan bostad och tjänstgöringsplats,

c) besluta om inköp på statens bekostnad av vissa inventarier till tjänstebostad åt sådan landshövding, som tillträtt sin tjänst före den 1 juli 1946 men ännu ej anskaffat avsedda inventarier,

d) meddela erforderliga övergångsbestämmelser i anledning av löneregleringen för landssekreterare och landskamrerare samt i mån av behov besluta om löneklassplacering av nämnda befattningshavare från och med den 1 juli 1946 med avvikelser från bestämmelserna i 8 § civila avlöningsreglementet,

e) meddela föreskrift om partiellt avskaffande tills vidare av den s. k. karenstiden för folkskolans extra ordinarie lärare, samt

f) meddela föreskrifter i fråga om ersättning åt ordinarie lärare vid folk- och småskoleväsendet vid viss vikariats-tjänstgöring under ferietid.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Bucht